

Sensatie: onbekend Rechter Tie-verhaal ontdekt!

Na een hiaat van meer dan vijf maanden is dit de tweede nieuwsbrief in even zoveel dagen. De reden is even sensationeel als verbluffend: afgelopen nacht om vier minuten over één precies bereikte mij per e-mail het bericht dat er een tot nog toe onbekend Rechter Tie-verhaal ontdekt is: "De Vierde Vrouw".

De gelukkige vinder is de Frans-Canadese onderzoeker Ira Le Pen, onderkenners van het detective-genre beroemd vanwege zijn standaardwerken over Georges Simenon en Arthur Conan Doyle. Ik leerde hem vorig jaar kennen via eBay waar hij bood op enkele van mijn aanbiedingen. Hij vertelde dat hij bezig was met een vergelijkende studie naar historische detective-romans. Sinds begin maart van dit jaar vertoeft hij in Boston om de Van Gulik-collectie te raadplegen. Daarbij is hij dus nu op een opzienbarende ontdekking gestuit.

Combinatie

De roman, die naar het zich laat aanzien in 1959 in Beiroet geschreven is, is een bonte mengeling van diverse onderwerpen waarin Van Gulik zeer geïnteresseerd was. Het thema is het donkere geheim dat de vierde vrouw van Rechter Tie met zich meedraagt. Aan deze kapstok worden echter onderwerpen opgehangen die in andere romans slechts zijdelings aan de orde kwamen: het familieleven, polygamie en seks. Om met het laatste te beginnen: seks speelt in bijna alle Rechter Tie-romans een rol. Denk maar eens aan de abt in "Klokken van Kao-yang" die op schandelijke wijze misbruik maakt van onschuldige en wanhopige vrouwen. Maar altijd wordt dit onderwerp met de grootst mogelijke discretie behandeld.

Openhartig

Zo niet in "De Vierde Vrouw". Volgens Le Pen is Van Gulik in dit boek bijzonder openhartig, om niet te zeggen expliciet. De kennis die hij

later vastlegde in zijn standaardwerk "Sexual Life in Ancient China", heeft hij hierin op literaire wijze vormgegeven. Maar dat niet alleen: ook de illustraties spreken boekdelen.

Oplossing

Le Pen stuurde enkele van die illustraties mee, en één daarvan deed bij mij alarmbellen rinkelen. Trouwe lezers van deze nieuwsbrief herinneren zich ongetwijfeld nummer 15 waarin gesproken werd over het raadsel van de verdwenen Mingprenten. Er werd gesuggereerd dat Van Gulik wel eens zelf enkele "originale" prenten getekend zou kunnen hebben. Dat kan ik nu bevestigen: het waren namelijk illustraties voor "De Vierde Vrouw"!

Polygamie

Een ander belangrijk thema van deze nieuwe roman is polygamie. Van Gulik schreef daar een artikel over getiteld "Concubinage; One-Sided Notes On a Many-Sided Subject" (Far East Fanfare, 1950). Maar blijkbaar was hem dat te steriel. Hij wilde een *artist's impression* geven van het polygame huwelijksleven, zonder het dwangbuis van wetenschappelijke objectiviteit.

Latijn

Het zal duidelijk zijn dat een roman met zulke onderwerpen op een zo openhartige wijze behandeld eind jaren vijftig niet kon. Van Gulik was überhaupt erg gevoelig voor de publieke opinie. Niet voor niets vermaande hij de zorgvuldig geselecteerde bibliotheken die hij zijn "Erotic Colour Prints of the Ming Period" schonk om het werk vooral achter slot en grendel te houden en niet aan onbevoegden te tonen. En toen in 1963 "Sexual Life in Ancient China" uitkwam, had hij de meest scabreuze passages in het Latijn vertaald. Blijkbaar stelde hij een klasieke opvoeding gelijk met de geestelijke rijpheid die nodig was om zulk materiaal op waarde te schatten.

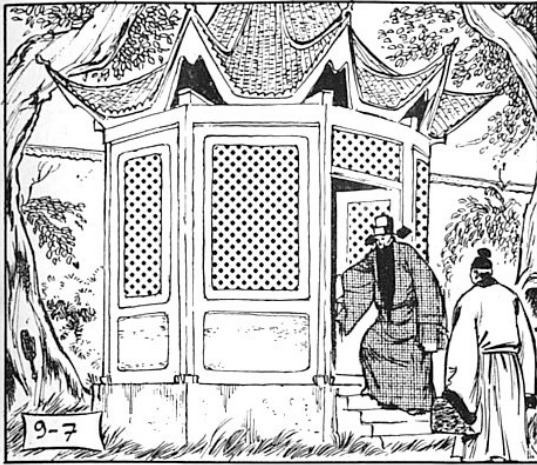
Verstopt

Hoe heeft deze nieuwe roman zoveel jaren onopgemerkt kunnen blijven? Welnu, dat was geen toeval; de schrijver in Van Gulik was blijkbaar te sterk om het werk te vernietigen, maar hij heeft bewust geprobeerd de roman te verstopten. Hij gebruikte daarvoor de bovengenoemde techniek: hij heeft de roman namelijk van A tot Z in het Latijn geschreven! Vervolgens heeft hij het manuscript zo verpakt dat het niet meer dan een serie oefeningen lijkt. Het is aan de oplettendheid van Ira Le Pen te danken dat er na 46 jaar een eind is gekomen aan Van Guliks bekwame poging publicatie van dit werk uit te stellen.

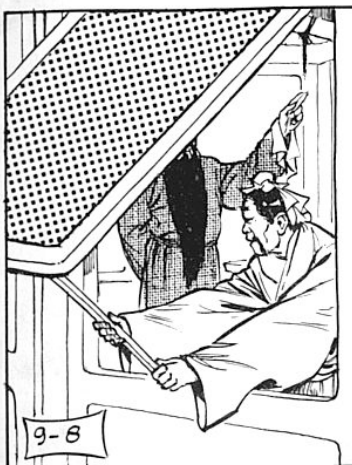
Sneak Preview

Vanzelfsprekend heb ik een *non-disclosure agreement* moeten tekenen waardoor ik geen letterlijke tekst uit de roman mag publiceren. Voor wat deze nieuwsbrief betreft, zult u het met één plaatje moeten doen. Maar... als u de uitnodiging van de vorige nieuwsbrief aanneemt en morgen in de Pieterskerk in Leiden de expositie over Van Gulik bezoekt, mag ik u daar wel een korte blik gunnen op het vertrouwelijke materiaal dat Le Pen me gemaald heeft.

Rechter Tie en het geheim van de wierrookklok

7. Na de huismeester betreden Rechter Tie en de lijkschouwer het prieel. Het is erg warm binnen en er hangt een prikkelende geur van Indische wierook. Tegen de muur rechts staat een divan, waarop nu de stille gedaante van een jonge vrouw ligt uitgestrekt. Haar gezicht is naar de muur gekeerd en dikke tressen glanzend zwart haar hangen tot op de grond. Mevrouw Ho draagt een lang zomerkleed van dunne witte zij. 'Doe de ramen maar open, huismeester,' zegt Rechter Tie. 'Het is hier bedompt door de wierooklucht.' Tot de lijkschouwer zegt hij: 'Als u haar nu even wilt onderzoeken, meneer Wang, dan schrijf ik vast de overlijdensacte uit.' De Rechter haalt een officieel formulier uit zijn mouwen legt het klaar op de zij tafel naast de deur. Dan neemt hij het vertrek wat nauwkeuriger op. Op een tafel in het midden van de kamer staat een theeblad met kopjes. Daarnaast ligt een stuk zijden koord. Behalve twee stoelen is er verder geen meubilair. Wel hangt er een bamboerek aan de wand, met wat boeken en snuisterijen. Er hangt ook een houten paneel, waarop in sierlijke karakters een oud gedicht geschreven staat. Onder de koepel lopen kruiselings dikke roodgelakte balken. Aan een van deze balken hangt nog een stuk van het zijden koord waaraan mevrouw Ho zich heeft opgehangen.

8. De huismeester opent de ramen om wat frisse lucht binnen te laten, terwijl de Rechter het stuk koord bekijkt dat aan een balk hangt. 'Hier heeft mevrouw Ho zich dus opgehangen,' zegt hij. 'Ja, Edelachtbare, het was een vreselijk gezicht,' antwoordt de huismeester. Nu pas valt het Rechter Tie op dat de vierkante theepot op tafel is omgevallen, en dat de tuit half over een platte koperen doos ligt. Blijkbaar heeft mevrouw Ho de theepot omgestoten toen ze zich ophing, want de tafel staat recht onder het stuk zijden koord. 'U zei dat mevrouw Ho de laatste tijd zo neerslachtig was,' zegt de Rechter. 'Was dat ook vanmorgen zo?' 'Juist niet, Edelachtbare. Ze was heel opgewekt bij het middagmaal,' vertelt de huismeester, 'maar toen meneer Hwa plotseling op bezoek kwam. . . 'Hwa Min, de reder?' onderbreekt de Rechter. 'Wat kwam die hier doen? Hij zou meneer Ho vanmiddag toch ontmoeten in het gerechtsgebouw?' De huismeester is een beetje verlegen met deze vraag. 'Toen ik thee inschonk heb ik natuurlijk wel iets opgevangen van het gesprek tussen mijn meester en Hwa Min,' zegt hij. 'De reder vroeg meneer Ho om vanmiddag een voor hem gunstig advies uit te brengen. Hij bood er een grote som geld voor. Natuurlijk heeft mijn meester verontwaardigd geweigerd.'